

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

บทที่ ๓

อักษรเทวนาครี

อักษรเทวนาครี (Devanagari) มีความหมายว่า อักษร (लिपि) ที่ใช้กันอยู่ในเมืองเทวดาหรือสรวงสวรรค์ (มีที่มาจากความเชื่อของชาวอินเดียที่ว่า อักษรเทวนาครีนี้ไม่ใช่ผลงานของมนุษย์แต่ใช้กันในสรวงสวรรค์) พัฒนามาจากอักษรพราหมี ที่เริ่มนำไปใช้ในภาคเหนือของอินเดียในราวพุทธศตวรรษที่ ๙-๑๐ โดยเริ่มมีการประดิษฐ์เส้นบนแนวขวางเด่นชัดขึ้น และได้คลี่คลายจนกลายเป็นอักษรเทวนาครีที่ชัดเจนในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๔ ดังปรากฏในจารึกของพระเจ้าชาอังกเทวะ พ.ศ.๑๓๔๗^๒ หลังจากนั้นก็วิวัฒนาการสืบต่อมาจนเป็นรูปแบบอักษรอินเดียในปัจจุบัน ในประเทศอินเดียใช้เขียนภาษาฮินดี ภาษาสันสกฤต ภาษามราฐี ภาษาสันธิ ภาษาเนปาล และภาษาอื่นๆ รวมทั้งภาษาบาลีด้วย ลักษณะการเขียน เขียนจากซ้ายไปขวา มีเส้นเล็กๆ เป็นเส้นปกอยู่เหนือตัวอักษร หากเขียนต่อกัน จะเป็นเส้นยาวคล้ายเส้นบรรทัด ซึ่งประกอบด้วย สระ พยัญชนะ ตัวเลข และเครื่องหมาย

ตาราง : สรุพอักษรไทย-เทวนาครี ภาษาบาลี

ลักษณะเสียง ฐาน	พยัญชนะวรรค					พยัญชนะอวรรค			สระ	
	อโฆส (ไม่ก้อง)		โฆส (ก้อง)			โฆส		อโฆส	โฆส	
	๑. สนิล (เบา)	๒. ฌินิต (หนัก)	๓. สนิล (เบา)	๔. ฌินิต (หนัก)	๕. นาสิก สนิล/วิญตติ	อรรธสระ	ฌินิต	อุสุม	สุทฐ	สังยุต
๑. กณฺฐช Gutturals	ก ค	ข ฆ	ค ก	ฆ ข	ง จ		ท ฑ		อ อา ಆ आ	} เอ } ออ
๒. ตาลุช Palatals	จ ช	ฉ ฌ	ช ฌ	ฉ ฌ	ญ ญ	ย ย		อิ อิ เอ เอ		
๓. มุฑุช Lingguals	ฎ ฏ	ฉ ช	ฑ ฒ	ฒ ฒ	ณ ณ	ร ฬ ร ฬ				
๔. ทนฺตช Dentals	ต ท	ถ ธ	ท ฑ	ธ ฒ	น น	ล ล		ส ส		
๕. โอญฺฐช Labials	ป พ	ฝ ภ	พ ภ	ภ ภ	ม ม	ว ว		อุ อุ อ อ		

° (-m) นิคหิต หรืออนุसार

^๒ ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร, จารึกและอักษรวิจิตรโบราณ. (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๗), ๙๑-๙๒.

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

สระ (Vowels)

การเขียนสระอักษรเทวนาครี มีวิธีการเขียนอยู่ ๒ แบบ คือ แบบแรก เราเรียกว่า สระลอย (สระเต็มรูป) และแบบหลัง เราเรียกว่า สระจม (สระลดรูป) สระลอยใช้เขียนเมื่อคำนั้นๆ มีสระขึ้นต้น ส่วนสระจมใช้เขียนเมื่อประสมกับตัวพยัญชนะ สระลอยและสระจม มีดังนี้

ไทย/โรมัน	สระลอย	สระจม
อ a	अ*	-
อิ i	इ	ि
อุ u	उ	ु
เอ e	ए	े

ไทย/โรมัน	สระลอย	สระจม
อา ā	आ	-I
อี ī	ई	-I
อุ ū	ऊ	-
โอ o	ओ	-I

หมายเหตุ : *สระ อ a अ ไม่มีรูปสระจม ดังนั้น เมื่อประสมกับพยัญชนะใดก็ตามสระนี้จึงไม่ปรากฏรูป

พยัญชนะ (Consonants)

การเขียนพยัญชนะอักษรเทวนาครี มีวิธีเขียน ๓ แบบ คือ

- (๑) พยัญชนะเต็มรูป ใช้สำหรับประสมกับสระ
- (๒) พยัญชนะลดรูป ใช้สำหรับเป็นสังโยค (สังยุक्त) หรือตัวสะกด
- (๓) พยัญชนะสังโยค หรือพยัญชนะซ้อน ใช้สำหรับคำที่มีพยัญชนะซ้อนกันหรือกล้ำกัน

หลายตัว

พยัญชนะส่วนใหญ่เขียนได้ทั้งเต็มรูปและลดรูป แต่ก็มีบางตัวที่เขียนลดรูปไม่ได้^๓

Devanagari Tip 1

การเขียนพยัญชนะภาษาบาลี ด้วยอักษรเทวนาครีนั้น ถ้าเราเขียนพยัญชนะเต็มตัวนั้นหมายความว่าพยัญชนะตัวนั้นๆ มีสระ อ (a) ประสมอยู่แล้ว เช่น ก ka = क แต่ถ้าต้องการเขียนพยัญชนะเต็มตัวโดยไม่ให้มีสระใดประสมอยู่ เราต้องเติมเครื่องหมายที่เรียกว่า **วิราม** คือ ् ที่ใต้พยัญชนะเต็มตัวนั้น ๆ ทำให้พยัญชนะตัวนั้น ไม่มีสระผสมอยู่ เช่น क् - k ก จะออกเสียงแทนว่า เกอะ หรือ กิ (แบบไม่เต็มเสียง)

^๓ ดูเพิ่มเติม ในหัวข้อ พยัญชนะสังโยค

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

ในภาษาบาลี พยัญชนะมี ๓๓ ตัว แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือ พยัญชนะวรรค และ พยัญชนะเศษวรรค

๑) พยัญชนะวรรค ได้แก่ พยัญชนะที่มีฐานที่เกิดเสียงอยู่ในพวกเดียวกัน มี ๕ วรรค แต่ละวรรคมี ๕ ตัว รวมทั้งหมด ๒๕ ตัว ดังนี้

วรรค ก เป็น กัญฐชะ (เกิดที่ลำคอ)

	ก k	ข kh	ค g	ฆ gh	ง ñ
พยัญชนะเต็มรูป	क्	ख्	ग्	घ्	ङ्
พยัญชนะลดรูป	क	ख	ग	घ	-

วรรค จ เป็น ตาลุชะ (เกิดที่เพดาน)

	จ c	ฉ ch	ช j	ฌ jh	ญ ñ
พยัญชนะเต็มรูป	च्	च्	ज्	झ्	ञ्
พยัญชนะลดรูป	च	-	ज	झ	ञ

วรรค ฎ เป็น มุทธชะ (เกิดที่ปุ่มเหงือก)

	ฎ t	ฏ th	ด d	ध dh	ณ n
พยัญชนะเต็มรูป	ट्	ठ्	ड्	ढ्	ण्
พยัญชนะลดรูป	-	-	-	-	ण

วรรค ต เป็น ทันตชะ (เกิดที่ฟัน)

	ต t	ถ th	ด d	ธ dh	น n
พยัญชนะเต็มรูป	त्	थ्	द्	ध्	न्
พยัญชนะลดรูป	त	थ	-	ध	न

วรรค ป เป็น โกฎฐชะ (เกิดที่ริมฝีปาก)

	ป p	ฝ ph	พ b	ภ bh	ม m
พยัญชนะเต็มรูป	प्	फ्	ब्	भ्	म्
พยัญชนะลดรูป	प	फ	ब	भ	म

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๒) พยัญชนะเศษวรรค ได้แก่ พยัญชนะอันเหลือจากพยัญชนะวรรค ซึ่งมีฐานที่เกิดเสียงไม่อยู่ในพวกเดียวกัน มีทั้งหมด ๘ ตัว คือ

	ย y	ร r	ล l	ว v	ศ s	ห h	ฬ l	° -m
พยัญชนะเต็มรูป	य्	र्	ल्	व्	स्	ह्	ळ्	°
พยัญชนะลดรูป	य	-	ल	व	स	-	ळ	-

Devanagari Tip 2

ฐาน หมายถึงตำแหน่งในช่องปากซึ่งเคลื่อนที่ไม่ได้ในการออกเสียง เป็นตำแหน่งที่เกิดของเสียง ได้แก่ ริมฝีปากบน ฟันบน เพดานแข็ง เพดานอ่อน ลิ้นไก่ ผนังคอ เป็นต้น

กรณี หมายถึงอวัยวะที่เคลื่อนไปประชิดฐานเมื่อเปล่งเสียง ได้แก่ ริมฝีปากล่าง ฟันล่าง และลิ้น

การเขียนสระลอยและสระจม

๑. การเขียนสระลอย

ให้นำหน้าคำและออกเสียงได้ด้วยตัวเอง ให้เขียนไปตามลำดับอักษรวิธี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สระ	คำบาลี	คำอักษรเทวนาครี	ความหมาย
อ	อกาล	अकाल	สมัยมิใช่กาล, กาลไม่สมควร
อา	อาญ	आट	นกเงือก
อิ	อิภ	इभ	ข้าง, ข้างปลาย, ใหญ่, มาก
อี	อีติ	ईति	เสนียด, จัญไร, อุบาทว์, อันตราย
อุ	อุช	उजु	ตรง, ซื่อตรง
อู	อูกา	ऊका	เหา, เล็น
เอ	เอกจร	एकचर	ผู้เดียวเที่ยวไป, ผู้เที่ยวไปผู้เดียว
โอ	โอวาท	ओवाद	การกล่าวสอน, โอวาท

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๒. การเขียนสระจม

สระจม (สระลดรูป) ใช้เขียนเมื่อประสมกับพยัญชนะ เนื่องจากพยัญชนะทุกตัวออกเสียงเองไม่ได้ (Mute) ดังนั้น ถ้าต้องการให้พยัญชนะออกเสียงได้ จะต้องนำสระมาประสม โดยการเขียนล้อมรอบพยัญชนะ เบื้องต้นพึงทราบหลักการประสมอักษร (พยัญชนะกับสระ) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อักษรไทย	อักษรโรมัน	อักษรเทวนาครี
ค + อ = ค	g + a = ga	ग् + अ = ग
ค + อา = คา	g + ā = gā	ग् + आ = गा
ค + อิ = คิ	g + i = gi	ग् + इ = गि
ค + อี = คี	g + ī = gī	ग् + ई = गी
ค + อุ = कु	g + u = gu	ग् + उ = गु
ค + อู = คู	g + ū = gū	ग् + ऊ = गू
ค + เอ = เค	g + e = ge	ग् + ए = गे
ค + โอ = โค	g + o = go	ग् + ओ = गो

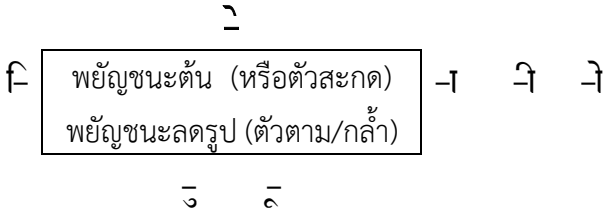
หมายเหตุ : พยัญชนะอื่นๆ เมื่อประสมกับสระก็เทียบได้กับตัวอย่างข้างต้นนี้ (ดูตัวอย่างหน้าต่อไป)

การเขียนรูปสระจมประสมกับพยัญชนะ สรุปลงเป็นโครงสร้างได้ ดังนี้

โครงสร้างที่ ๑ : คำที่มีพยัญชนะต้นตัวเดียว /พยัญชนะสังโยคที่เขียนเรียงกัน หรือ อักษรพิเศษ

โครงสร้างที่ ๒ : คำที่มีพยัญชนะต้น ๒ ตัว หรือมีพยัญชนะสังโยคซึ่งเขียนซ้อนกัน

เวทสารประเภทบทสนทนา

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

ตัวอย่าง : การประสมอักษร

	-	+अ	+आ	+इ	+ई	+उ	+ऊ	+ए	+ओ	+अ+	+इ+	+उ+
ก	क्	क	का	कि	की	कु	कू	के	को	कं	किं	कुं
ข	ख्	ख	खा	खि	खी	खु	खू	खे	खो	खं	खिं	खूं
ค	ग्	ग	गा	गि	गी	गु	गू	गे	गो	गं	गिं	गूं
ฌ	घ्	घ	घा	घิ	घी	घु	घू	घे	घो	घं	घิं	घूं
ง	ङ्	ङ	ङा	ङิ	ङी	ङु	ङू	ङे	ङो	ङं	ङิं	ङूं
จ	च्	च	चा	चि	ची	चु	चू	चे	चो	चं	चिं	चूं
ฉ	छ्	छ	छา	छิ	छी	छु	छू	छे	छो	छं	छิं	छूं
ช	ज्	ज	जा	जि	जी	जु	जू	जे	जो	जं	जिं	जूं
ฌ	झ्	झ	झा	झि	झी	झु	झू	झे	झो	झं	झิं	झूं
ณ	ञ्	ञ	जा	जि	जी	जु	जू	जे	จो	จं	จิं	जूं
ฎ	ट्	ट	टा	टि	टी	टु	टू	टे	टो	टं	टिं	टूं
ฏ	ठ्	ठ	ठा	ठि	ठी	ठु	ठू	ठे	ठो	ठं	ठิं	ठूं
ฑ	ड्	ड	डा	डि	डी	डु	डू	डे	डो	डं	ডিं	डूं
ฒ	ढ्	ढ	ढา	ढิ	ढी	ढุ	ढू	ढे	ढो	ढं	ढิं	ढूं
ณ	ण्	ण	णा	णि	णी	णु	णू	णे	णो	णं	णिं	णूं
ต	त्	त	ता	ति	ती	तु	तू	ते	तो	तं	तिं	तूं
ถ	थ्	थ	था	थิ	थी	थุ	थू	थे	थो	थं	थิं	थूं
ท	द्	द	दा	दि	दी	दु	दू	दे	दो	दं	दिं	दूं
ธ	ध्	ध	धा	धि	धी	धु	धू	धे	धो	धं	धिं	धूं
น	न्	न	ना	नि	नी	नु	नू	ने	नो	नं	निं	นूं
ป	प्	प	पा	पि	पी	पु	पू	पे	पो	पं	पिं	पूं
ฝ	फ्	फ	फา	फิ	फी	फु	फू	เฟ	फो	फं	फิं	फूं
พ	ब्	ब	बा	बि	बी	बु	बू	बे	बो	बं	बिं	बूं
ภ	भ्	भ	भा	भि	भी	भु	भू	भे	भो	भं	भिं	भूं
ม	म्	म	मा	มิ	मी	मु	มू	मे	โม	มं	มิं	มूं

หมายเหตุ : เป็นเพียงตัวอย่างการประสมอักษร พยัญชนะที่ประสมกับสระบางตัวไม่มีใช้ในภาษาบาลี เช่น อักษร ง กับสระต่างๆ เป็นต้น

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

หลักการปริวรรต

๑. พยัญชนะอักษรเทวนาครีที่มีเครื่องหมายวิราม (-) อยู่ได้ ถือว่าไม่มีสระใดผสมอยู่ ออกเสียงตามลำพังไม่ได้ เช่น **क् च ट् त् प्** ปริวรรตเป็นอักษรโรมันดังนี้ **k c ṭ t p** และเมื่อปริวรรตเป็นอักษรไทยจะใส่เครื่องหมายพินทุไว้ได้ดังนี้ **ก จ ฏ ต ป**

๒. พยัญชนะอักษรเทวนาครีที่มีเครื่องหมายวิรามอยู่ได้ ไม่ว่าจะตามหลังสระใดก็ตาม ถือว่าพยัญชนะนั้นเป็นตัวสังโยค(ตัวสะกด) เมื่อปริวรรตเป็นอักษรโรมันจะเขียนเฉพาะรูปพยัญชนะและเมื่อปริวรรตเป็นอักษรไทยจะใส่เครื่องหมายพินทุไว้ได้

๓. พยัญชนะอักษรเทวนาครีที่ไม่มีเครื่องหมายวิรามอยู่ได้ และไม่มีรูปสระใดผสมอยู่จะถือว่าพยัญชนะนั้นมีสระ **อ (a)** ผสมอยู่ เช่น **उ ज ण न म** เมื่อปริวรรตเป็นอักษรโรมันจะใส่ **a** ผสมกับพยัญชนะนั้น ดังนี้ **ṅa ṅa ṇa na ma** และเมื่อปริวรรตเป็นอักษรไทยจะไม่ใส่เครื่องหมายพินทุไว้ได้ดังนี้ **ง ฉ ญ น ม**

๔. พยัญชนะอักษรเทวนาครีครึ่งรูปที่ใช้เป็นตัวสังโยค(ตัวสะกด) ไม่ว่าจะตามหลังสระใดก็ตาม ถือว่าพยัญชนะนั้นเป็นตัวสังโยค(ตัวสะกด) เมื่อปริวรรตเป็นอักษรโรมันจะเขียนเฉพาะรูปพยัญชนะและเมื่อปริวรรตเป็นอักษรไทยจะใส่เครื่องหมายพินทุไว้ได้ เช่น

पुष्प	อักษรโรมัน = puppha	อักษรไทย = บุปผ
भिक्षु	อักษรโรมัน = bhikkhu	อักษรไทย = ภิกขุ
दण्ड	อักษรโรมัน = daṇḍa	อักษรไทย = ทณฺฑ

๕. พยัญชนะอักษรเทวนาครีครึ่งรูปซึ่งควบคู่กับพยัญชนะอื่น ไม่ได้ใช้เป็นตัวสะกด เมื่อปริวรรตเป็นอักษรโรมันจะเขียนเฉพาะรูปพยัญชนะและเมื่อปริวรรตเป็นอักษรไทยจะใส่เครื่องหมายพินทุไว้ได้ เช่น

ब्रह्मा	อักษรโรมัน = brahmā	อักษรไทย = พรหฺมา
न्हत्वा	อักษรโรมัน = nhātvā	อักษรไทย = นฺหาตฺวา
व्याकरण	อักษรโรมัน = vyākaraṇa	อักษรไทย = วฺยากรณ

๖. การปริวรรตอักษรเทวนาครีที่ควบคู่กับพยัญชนะและผสมกับสระ **เอ โอ** เมื่อปริวรรตเป็นอักษรโรมันจะเขียนรูปสระต่อท้ายพยัญชนะที่ควบคู่กันนั้นตามลำดับ และเมื่อปริวรรตเป็นอักษรไทยจะเขียนรูปสระไว้หน้าพยัญชนะควบคู่กันนั้น เช่น

द्वे	อักษรโรมัน = dve	อักษรไทย = เทว
भद्रो	อักษรโรมัน = badro	อักษรไทย = ภโฑร
निग्रोध	อักษรโรมัน = nigrodha	อักษรไทย = นิโฑรธ

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

พยัญชนะสังโยค

การอ่านและปริวรรตภาษาบาลีด้วยอักษรเทวนาครีจำเป็นต้องจดจำอักษรเทวนาครีให้ได้ อย่างแม่นยำ ฉะนั้นผู้ศึกษาควรฝึกเขียนบ่อยๆ จนจำได้แม่นยำและเกิดความชำนาญ พยัญชนะส่วนใหญ่เขียนได้ทั้งเต็มรูปและลดรูป แต่ก็มีบางตัวที่เขียนลดรูปไม่ได้ซึ่งมีวิธีเขียนหลายอย่าง นอกจากอักษรตัวเต็มรูปข้างต้นนี้แล้ว ยังมีการเขียนตัวซ้อน คือ พยัญชนะตั้งแต่สองตัวขึ้นไปไม่มีสระคั่นในเบื้องต้น ให้ทำดังนี้

๑. ใช้เขียนครึ่งตัว ตัวที่มีเส้นหลังเป็นแนวตั้ง หรือสามารถลบเส้นหลังได้ ให้ลบเส้นตั้งหรือเส้นหลัง แล้วนำพยัญชนะมาซ้อนเขียนเรียงต่อกันได้เลย โดยพยัญชนะขวามือสุดให้เขียนเต็มตัว เช่น

กข = क्ख	ขย = ख्य	คค = क्क	จม = च्म	จณ = च्च
ณฒ = ण्ह	ณณ = ण्ण	ปป = प्प	มป = म्प	นต = न्त

๒. ใช้เขียนเต็มตัว ใช้ในกรณีที่เขียนซ้อนกัน โดยพยัญชนะตัวแรกเขียนเต็มตัว ส่วนตัวถัดไปให้เขียนครึ่งตัว (ลบเส้นระดับ/ขีดบน) เช่น

กก = क्क	งก = ङ्क	งข = ङ्ख	งค = ङ्ค	จจ = च्च
จณ = च्च	ชช = च्च	ญจ = च्च	นน = न्न / ण्न	ทธ = त्थ

หมายเหตุ : ในปัจจุบันมีการประดิษฐ์ฟอนท์อักษรเทวนาครีขึ้นเป็นจำนวนมาก บางฟอนท์ก็อาจมีรูปไม่พอในการเขียนพยัญชนะซ้อน หรืออาจต้องใช้วิธีการแทรกสัญลักษณ์ จึงทำให้การเขียนพยัญชนะซ้อนบางคำ อาจเขียนได้ทั้ง ๒ วิธีข้างต้น จึงเขียนได้ทั้ง ๒ รูป ผู้ศึกษาพึงสังเกต เช่น

กว = **क्क / क्व** จณ = **च्च / च्ण** ชช = **च्च / च्च** ณช = **च्च / च्ण**

๓. ใช้อักษรพิเศษ เช่น ตร = **त्र** ตต = **त्त**

อักษรพิเศษและรูปอักษรพิเศษที่เกิดจากพยัญชนะประสมกับสระ

๑. อักษรพิเศษ

ร (र्) เป็นอักษรที่มีการเขียนเป็นพิเศษ เมื่อเขียนผสมกับสระและควบล้ำพยัญชนะตัวอื่นๆ ในคำบาลีจะมีรูปเขียน ๒ ชนิด คือ

(๑) **र्** = ร ธรรมดา ใช้ในกรณีที่ ร ผสมกับสระทั่วไป

เช่น **राम** = ราม **रक्खति** = รกขติ

(๒) **꜀** = ร ควบล้ำ ใช้ในกรณีที่ ร ออกเสียงควบล้ำกับพยัญชนะทั่วไป โดยมีพยัญชนะอยู่ข้างหน้าติดกับ ร และมีสระตามหลังมาติดกับ ร

เช่น **ब्रह्मा** = พรหมา

๒. รูปอักษรพิเศษที่เกิดจากพยัญชนะประสมกับสระ เช่น **꜀** = **꜀** **꜀** = **꜀**

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

การปริวรรตคำบาลีที่เขียนด้วยอักษรเทวนาครี

๑. การปริวรรตคำบาลีที่ไม่มีพยัญชนะสังโยค (ไม่มีตัวสะกดและตัวตาม)

๑.๑ คำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะต้นเดียว

คำอักษรเทวนาครี	ลำดับการถ่ายถอด	อักษรวิธีไทย
^{๑ ๒ ๓ ๔ ๖} गाथायो ^๕	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ค ำ ถ ำ โ ย	คาถาโย
^{๓ ๔ ๖} कुलानि ^๕ _๒	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ก , ล ำ น ^๖	กุลานี
^๒ सील ^๓	๑ ๒ ๓ ส ^๖ ล	สีล

๑.๒ คำที่มีพยัญชนะต้นซ้อนกัน ๒ ตัว

คำอักษรเทวนาครี	ลำดับการถ่ายถอด	อักษรวิธีไทย
^{๑ ๓ ๔} ब्राह्मण ^๖ _{๒ ๕}	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ พ ร ำ ท ม ญ	พราหมณ
^{๑ ๓ ๕} व्याकरण ^๖ _{๒ ๔}	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ว ย ำ ก ร ญ	วยาकरण

๒. การปริวรรตคำบาลีที่มีพยัญชนะสังโยค (มีตัวสะกดและตัวตาม)

ให้ถ่ายถอดตามลำดับดังนี้

๒.๑ ถ่ายถอดพยัญชนะตัวต้นก่อน ถ้าพยัญชนะซ้อนกัน ๒ ตัว ให้ถ่ายถอดพยัญชนะลดรูปหรือตัวที่อยู่ด้านบนก่อนแล้วใส่เครื่องหมายพิณฑุ () ไว้ได้ แล้วจึงถ่ายถอดตัวเต็มรูป หรือตัวที่อยู่ข้างใต้ หลังจากนั้นจึงถ่ายถอดสระจม(ถ้ามี)

๒.๒ ถ่ายถอดพยัญชนะตัวถัดไปและสระจม(ถ้ามี) ตามลำดับอักษรวิธีการเขียนคำอักษรไทย

๒.๓ ถ้ามีนิคหิตกำกับ ให้ถ่ายถอดเป็นเครื่องหมายนิคหิตเหมือนเดิม และเขียนไว้ตามตำแหน่งเดิม

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

คำบาลีที่มีพยัญชนะซ้อนกัน ๒ ตัว โดยวิธีเขียนเรียงกัน

คำอักษรเทวนาครี

๑ ๓ ๔ ๗ ๙
๒ **มิกฺขุนีนํ** ๘
๕ ๖

ลำดับการถ่ายถอด

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙
ภ ิ ก ข , น ี น ํ

อักษรวิธีไทย

ภิกขุณีนํ

๑ ๒ ๓ ๕
กมฺปนํ ๘

๑ ๒ ๓ ๔ ๕
ก ม ป น ํ

กมฺปนํ

คำบาลีที่มีพยัญชนะซ้อนกัน ๒-๓ ตัว โดยวิธีเขียนซ้อนกัน

คำอักษรเทวนาครี

๑ **บุद्धิ** ๕
๒ ๓-๔

ลำดับการถ่ายถอด

๑ ๒ ๓-๔ ๕
พ , ทุ โ

อักษรวิธีไทย

พุทธโ

๑ **สจฺจ** ๒-๓

๑ ๒-๓
ส จ ก

สจก

๑ **इन्द्रिय** ๖
๒-๔

๑ ๒-๔ ๕ ๕
อิ นฺทุร ิ ย

อินฺทุรีย

คำบาลีที่มีพยัญชนะซ้อนกัน ๒ ตัว โดยวิธีเขียนด้วยอักษรพิเศษ

คำอักษรเทวนาครี

๑ **ตฺต** ๒-๓

ลำดับการถ่ายถอด

๑ ๒-๓
ต ตฺร

อักษรวิธีไทย

ตตฺร

๑ **สฺวตฺตिय** ๕
๒-๓

๑ ๒-๓ ๔ ๕
ข ตต ิ ย

ขตตีย

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

การเขียนพยัญชนะสังโยค

พยัญชนะสังโยค หมายถึง การเขียนพยัญชนะซ้อนกัน โดยไม่มีสระมาคั่นในระหว่าง มีหลักเกณฑ์การสังโยค ดังได้อธิบายไว้ในบทที่ ๒ สำหรับอักษรเทวนาครีมีรูปอักษร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การเขียนพยัญชนะสังโยคภาษาบาลี (คำบาลีที่มีตัวสะกดและตัวตาม)

วรรณค ก

ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรเทวนาครี	ความหมาย
กก	สกก	सक्क	พระอินทร์
กข	ภิกขุ	भिक्षु	ภิกษุ
คค	อคคิ	अग्गि	ไฟ
คฆ	อคฆ	अग्घ	มีค่า, มีราคา
งก	วงก	वक्क	คต, โค้ง, งอ
งข	สงเขป	सङ्खेप	การย่อ
งค	สงคม	सङ्गम	การไปร่วม, การเกี่ยวข้อ
งฆ	สงฆ	सङ्घ	หมู่, สงฆ์

วรรณค จ

ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรเทวนาครี	ความหมาย
จจ	อาทิจจ	आदिच्च	พระอาทิตย์
จฉ	กจฉ	कच्च	รักแรร้
ชช	ชุชช	खुच्च	ค่อม, คนกระจอก
ชฌ	อุปชฌาย	उपज्झाय	พระอุปัชฌาย์
ญจ	ปญจ	पञ्च	ห้า
ญฉ	ปุณฺณฉ	पुञ्चनं	การขีด, การถู, ผ้าสำหรับขีด
ญช	สญชาติ	सञ्जाति	ความเกิด
ญฌ	วญฉา	वञ्जा	หญิงหมั้น
ญล	กญลา	कञ्जा / कञ्जा	สาวน้อย

วรรณค ฎ

ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรเทวนาครี	ความหมาย
ฎฎ	วฎฎ	वट्ट	กลม, หมุน, วน, เสี่ยง
ฎจ	โอฎจ	ओट्ट	ปาก, ริมฝีปาก, ขอบ

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

จข	ฉขเจติ	ชชฺเชติ	ทิ้ง
จฒ	จุขตฺติ	วุฐฺฐิ	ความเจริญ
ณฐ	ฆณฐฺฐา	घण्टा	ระฆัง
ณจ	สณจฺจานํ	सण्ठानं	ทรวดทรง, รูปร่าง
ณช	กุณชฺชํ	कुण्डलं	ตุ้มหู
ณฒ	สุณตฺติ	सुण्टि	ขิง
ณณ	วณณ	वण्ण	ผิว, สี, ชนิด, วรรณะ
วรรค ด			
ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรเทวนาครี	ความหมาย
ตต	มฺหุตต	मुहुत्त	กาลครั้งหนึ่ง, ขณะหนึ่ง
ตถ	อตถิ	अत्थि	มี
ทท	ภทท	भट्ट	เจริญ, ดี, งาม
ทธ	พุทฺธิ	बुद्धि	ความรู้
นต	ขนฺติ	खन्ति	ความอดทน
นถ	คนถ	गन्थ	แต่ง, ร้อยกรอง, เรียบเรียง
นท	อินท	इन्द	พระอินทร์, ความเป็นใหญ่
นธ	พนธ	बन्ध	บ่วง, การผูก, การมัด
นน	อนนํ	अन्नं	อาหาร, การกิน
วรรค ป			
ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรเทวนาครี	ความหมาย
ปป	สิปป	सिद्धं	ศิลปะ
ปผ	ปฺปผาสํ	पप्फासं	ปอด
พพ	ทิพพ	दिब्ब	อันเป็นทิพย์, เลิศ, การเล่น
พภ	อารพภ	आरब्भ	เริ่ม, ปรารถนา
มป	กมฺปน	कम्पन	ไหว, หวั่น, สั่น
มผ	สมผสฺส	सम्फस्स	สัมผัส
มพ	อมพ	अम्ब	มะม่วง
มภ	ณมภี	छम्भी	สะดุ้ง, ตกใจกลัว
มม	กมมํ	कम्मं	กรรม, การงาน

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรอาหรับในพระพุทธศาสนา

เศขวรรค ซ้อน/กล้ำ เช่น

ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรเทวนาครี	ความหมาย
กย	สกุย	सक्य / सक्य	เจ้าศากยวงศ์, ชื่อแคว้น
กว	กวิ	क्वि / क्वि	ชื่อปัจจัยในนามกิตก์
ขย	อาขยาตัม	आख्यातं	อาขยาต
คย	อศยาการ์	अग्यागारं	เรือนไฟ
คร	นิโครธ	निग्रोध	ต้นไทร
ตฺร	ตฺตร	तत्र	ในที่นั้น
ทฺร	ภทฺร	भद्र	งาม, เจริญ
ยย	อยย	अय्य	ผู้เป็นเจ้าของ, เป็นใหญ่
ลย	กลยาณ	कल्याण	ดี, งาม
ลล	ปุลลิ่งค์	पुल्लिङ्गं / पुलिङ्गं	เพศชาย
ยห	มยหํ	मय्हं	ของเรา
สฺส	ปฺริสสส	पुरिसस्स	ของบุรุษ
วห	ชีวหา	जिह्वा	ลิ้น
สฺม	ยสฺมี	यस्मिं	ใน...ใด
หฺม	พฺรหฺม	ब्रह्म	พรหม

ตารางสรุป : แสดงพยัญชนะสังโยคอักษรเทวนาครี ภาษาบาลี

พยัญชนะวรรค

พยัญชนะสังโยค	วรรค ก	วรรค จ	วรรค ฎ	วรรค ต	วรรค ป
๑ ซ้อน ๑	क्क กก	च्च จจ	ट्ट ฎฎ	त्त ตต	प्प ปป
๑ ซ้อน ๒	क्ख กข	च्च จฉ	ट्ट ฎจ	त्थ ตถ	प्फ ปฝ
๓ ซ้อน ๓	क्कค กค	च्चช จช	ट्टฐ ฎท	त्थท ทท	प्พท พท
๓ ซ้อน ๔	क्कข กขม	च्चฉ จฉม	ट्टฐ ฎทม	त्थทท ทธ	प्พทท พทภ
๕ ซ้อน ๑	क्क งก	च्च ญจ	ट्ट ฎฎ	นต นต	มป มป
๕ ซ้อน ๒	क्क ฆก	च्च ญฉ	ट्ट ฎจ	นถ นถ	มฝ มฝ
๕ ซ้อน ๓	क्क ฌก	च्च ญช	ट्ट ฎช	นท นท	มพ มพ
๕ ซ้อน ๔	क्क ฆฆ	च्च ญฉ	ट्ट ฎฉ	นธ นธ	มภ มภ
๕ ซ้อน ๕	-	च्च ญญ	ट्ट ฎณ	นน นน	มม มม

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

เศขวรรค เป็นตัวสังโยคและตัวตามได้บางกรณี (ดูรายละเอียดเรื่องเศขวรรคในบทที่ ๒)

พยัญชนะเศขวรรค สังโยค / กล้า						
กย กย	จร ชร	ตว ตว	ปย ปย	ลล ลล	สส สส	
กร กร	จว ชว	ทม ทม	พย พย	ลห ลห	ทม ทม	
กถ กถ	จธ ชธ	ทท ทท	พธ พธ	วย วย	ทย ทย	
กฏ กฏ	จฎ ชฎ	ทฎ ทฎ	มย มย	วห วห	ทว ทว	
กข กข	จข ชข	ทย ทย	มท มท	สต สต	พท พท	
กค กค	จค ชค	ชว ชว	ยย ยย	สน สน	งขย งขย	
กช กช	จช ชช	นย นย	ยว ยว	สม สม	นตว นตว	
กฌ กฌ	จฌ ชฌ	นว นว	ยท ยท	สย สย	นทท นทท	
กฉ กฉ	จฉ ชฉ	นห นห	ลย ลย	สว สว	สตร สตร	

ตัวเลข

ตัวเลขอักษรเทวนาครี เป็นเลขฐานสิบ คือ ๐ - ๙ ดังนี้

ไทย	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
เทวนาครี	๐	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
อารบิก	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

ตัวอย่าง : การใช้อักษรเทวนาครีภาษาบาลี

บทนมัสการ : นอบน้อมบูชาพระพุทธเจ้า
 นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

บทพุทธานุสสติ : ระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า

อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ,
 วิชชาจรณสมปนฺโน สุกโต โลกวิทู, อนุตฺตโร
 ปุริสทมมสารถิ สตถา เทวมนุสฺसानํ
 พุทฺโธ ภควาติ.

इतिपि सो भग्वा अरहं सम्मासम्बुद्धो,
 विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविदू, अनुत्तरो
 पुरिसदम्मसारथि सत्था देवमनुस्सानं
 बुद्धो भग्वाति.

บทธัมมานุสสติ : ระลึกถึงคุณของพระธรรม

สวากขาโต ภควตา ธมฺโม, สนฺทิฏฺฐิโก
 อกาลิโก เอหิปสฺสีโก, โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ
 เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.

स्वाक्खातो भगवता धम्मो, सन्दिष्टिको
 अकालिको एहिपस्सिको, ओपनयिको पच्चत्तं
 वेदितब्बो विञ्जूहीति.

บทสังฆานุสสติ : ระลึกถึงคุณของพระสงฆ์

สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ,
 อชฺฐปฏิปนฺโน ภควโต สวกสงฺโฆ,
 ฌายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ,
 สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ,
 ยทิทํ จตตาริ ปุริสยูกานิ อฏฺฐปุริสปุคฺคลา,

सुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो,
 उजुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो,
 जायपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो,
 सामीचिपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो,
 यदिदं चत्तारि पुरिसयुगानि अट्टपुरिसपुग्गला,

แจกสารประกอบการสวด

รายวิชา : อักษรจารีทในพระไตรปิฎก

เอส ภควโต สาวกสงโฆ อามุเนยโย
ปามุเนยโย ทกขิณเณยโย อณชลีกรณียโย,
อนุตตรัง ปุณณกเขตตัง โลกสสาตี

एस भगवतो सावकसङ्घो आहुनेय्यो
पामुनेय्यो दक्खिनेय्यो अञ्जलीकरणीयो,
अनुत्तरं पुञ्जक्खेत्तं लोकस्साति.

ธัมมสังคินีมาติกา

<p>๑. กุสลติกะ</p> <p>กุสลา ธมมา</p> <p>อกุสลา ธมมา</p> <p>อพุยากตา ธมมา</p> <p>๒. เวทนาติกะ</p> <p>สุขาย เวทนาย สมปยุตตา ธมมา</p> <p>ทุกขาย เวทนาย สมปยุตตา ธมมา</p> <p>อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตตา ธมมา</p> <p>๓. วิปากติกะ</p> <p>วิปากา ธมมา</p> <p>วิปากธम्मธมมา</p> <p>เนววิปากนวิปากธम्मธมมา</p> <p>๔. อุปาทินนุปาทานียติกะ</p> <p>อุปาทินนุปาทานียา ธมมา</p> <p>อนุปาทินนุปาทานียา ธมมา</p> <p>อนุปาทินนानุปาทานียา ธมมา</p> <p>๕. สังกิลิฏฐสังกิลีสิกติกะ</p> <p>สงกิลิฏฐสงกิลีสิกา ธมมา</p> <p>อสงกิลิฏฐสงกิลีสิกา ธมมา</p>	<p>๑. कुसलतिक</p> <p>कुसला धम्मा</p> <p>अकुसला धम्मा</p> <p>अव्याकता धम्मा</p> <p>๒. वेदनातिक</p> <p>सुखाय वेदनाय सम्पयुत्ता धम्मा</p> <p>दुक्खाय वेदनाय सम्पयुत्ता धम्मा</p> <p>अदुक्खमसुखाय वेदनाय सम्पयुत्ता धम्मा</p> <p>๓. विपाकतिक</p> <p>विपाका धम्मा</p> <p>विपाकधम्मधम्मा</p> <p>नेवविपाकनविपाकधम्मधम्मा</p> <p>๔. उपादिन्नुपादानियतिक</p> <p>उपादिन्नुपादानिया धम्मा</p> <p>अनुपादिन्नुपादानिया धम्मा</p> <p>उपादिन्नानुपादानिया धम्मा</p> <p>๕. सङ्किलिट्ठसङ्किलेसिकतिक</p> <p>सङ्किलिट्ठसङ्किलेसिका धम्मा</p> <p>असङ्किलिट्ठसङ्किलेसिका धम्मा</p>
--	--

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

อสงฺกิลิฏฺฐาสงฺกิลิสิกา ฌมฺมา

๖. วิตักกติกะ

สวิตกฺกสวิจารา ฌมฺมา

อวิตกฺกวิจารมตฺตา ฌมฺมา

อวิตกฺกาวิจารา ฌมฺมา

๗. ปิตติติกะ

ปิตฺติสหคฺตา ฌมฺมา

สุขสหคฺตา ฌมฺมา

อุเปกฺขาสหคฺตา ฌมฺมา

๘. ทัสสนติกะ

ทสฺสเนน ปหาตพฺพา ฌมฺมา

ภาวนาถ ปหาตพฺพา ฌมฺมา

เนว ทสฺสเนน น ภาวนาถ ปหาตพฺพา ฌมฺมา

๙. ทัสสนเหตุกติกะ

ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา ฌมฺมา

ภาวนาถ ปหาตพฺพเหตุกา ฌมฺมา

เนว ทสฺสเนน น ภาวนาถ ปหาตพฺพเหตุกา ฌมฺมา

๑๐. อาจยคามิติกะ

อาจยคามิโน ฌมฺมา

อปจยคามิโน ฌมฺมา

เนวาจยคามิโน นาปจยคามิโน ฌมฺมา

๑๑. เสกขติกะ

เสกฺขา ฌมฺมา

อเสกฺขา ฌมฺมา

असङ्किलिठ्ठासङ्किलेसिका धम्मा

๕. วิตคฺคติก

सवितक्कसविचारा धम्मा

अवितक्कविचारमत्ता धम्मा

अवितक्काविचारा धम्मा

๖. पीตितิก

पीतिसहगता धम्मा

सुखसहगता धम्मा

उपेक्खासहगता धम्मा

๗. ดสฺสเนนติก

दस्सनेन पहातब्बा धम्मा

भावनाय पहातब्बा धम्मा

नेव दस्सनेन न भावनाय पहातब्बा धम्मा

๘. ดสฺสเนนเหตุกติก

दस्सनेन पहातब्बहेतुका धम्मा

भावनाय पहातब्बहेतुका धम्मा

नेव दस्सनेน न भावनाय पहातब्बहेतुका धम्मा

๙. อาจยกาไมติก

आचयगामिनो धम्मा

अपचयगामिनो धम्मा

नेवाचयगामिनो नापचयगामिनो धम्मा

๑๐. เสกฺขติก

सेक्खा धम्मा

असेक्खा धम्मा

เวทสารประกอบการสวด

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

เนวเสกขา นาเสกขา ธมฺมา	เนวเสกขา นาเสกขา ธมฺมา
๑๒. ปริตตติกะ	๑๒. परिच्छतिक
ปริตตทา ธมฺมา	परित्ता ธมฺมา
มหคคตา ธมฺมา	มหग्गता धम्मा
อปปมาณา ธมฺมา	अप्पमाणा धम्मा
๑๓. ปริตตารัมมณติกะ	๑๓. कुशलतिक
ปริตตารมฺมณา ธมฺมา	परित्ता ธมฺมา
มหคคตารมฺมณา ธมฺมา	महग्गतारम्मणा धम्मा
อปปมาณารมฺมณา ธมฺมา	अप्पमाणारम्मणा धम्मा
๑๔. หีนติกะ	๑๔. हीनतिक
หีนา ธมฺมา	हीना धम्मा
มชฺฉิมา ธมฺมา	मज्झिमा धम्मा
ปณฺธิตา ธมฺมา	पणीता धम्मा
๑๕. มิจฉัตตติกะ	๑๕. मिच्छत्तिक
มิจฉตตนิยตา ธมฺมา	มิच्छตตนิยตา ธมฺมา
สมมตตนิยตา ธมฺมา	सम्मत्तनियता धम्मा
อนิยตา ธมฺมา	अनियता धम्मा
๑๖. มัคคารัมมณติกะ	๑๕. मग्गारम्मणतिक
มคฺคารมฺมณา ธมฺมา	มग्गารมฺมณา ธมฺมา
มคฺคเหตุกา ธมฺมา	मग्गहेतुका धम्मा
มคฺคาธิปติโน ธมฺมา	मग्गाधिपतिनो धम्मा
๑๗. อุปปันนติกะ	๑๖. उप्पन्नतिक
อุปปันนา ธมฺมา	उप्पन्ना धम्मा
อนุปปันนา ธมฺมา	अनुप्पन्ना धम्मा
อุปปาทิโน ธมฺมา	उप्पादिनो धम्मा

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

<p>๑๘. อตีตติกะ</p> <p> อตีตา ธมฺมา</p> <p> อนาคตา ธมฺมา</p> <p> ปัจจุปปนฺนา ธมฺมา</p> <p>๑๙. อตีตารมฺมณติกะ</p> <p> อตีตารมฺมณา ธมฺมา</p> <p> อนาคตารมฺมณา ธมฺมา</p> <p> ปัจจุปปนฺนารมฺมณา ธมฺมา</p> <p>๒๐. อัชฌัตตติกะ</p> <p> อชฺฌตฺตตา ธมฺมา</p> <p> พหิทฺธา ธมฺมา</p> <p> อชฺฌตฺตพหิทฺธา ธมฺมา</p> <p>๒๑. อัชฌัตตารมฺมณติกะ</p> <p> อชฺฌตฺตารมฺมณา ธมฺมา</p> <p> พหิทฺธารมฺมณา ธมฺมา</p> <p> อชฺฌตฺตพหิทฺธารมฺมณา ธมฺมา</p> <p>๒๒. สนิทฺสสนติกะ</p> <p> สนิทฺสสนสปปฎฺฐิชา ธมฺมา</p> <p> อนิทฺสสนสปปฎฺฐิชา ธมฺมา</p> <p> สนิทฺสสนาปปฎฺฐิชา ธมฺมา</p>	<p>๑๘. อतीตติก</p> <p> अतीता धम्मा</p> <p> अनागता धम्मा</p> <p> पच्चुपन्ना धम्मा</p> <p>๑๙. अतीतारम्मणतिक</p> <p> अतीतारम्मणा धम्मा</p> <p> अनागतारम्मणा धम्मा</p> <p> पच्चुपन्नारम्मणा धम्मा</p> <p>๒๐. अज्झत्तติก</p> <p> अज्झत्ता धम्मा</p> <p> बहिद्धा धम्मा</p> <p> अज्झत्तबहिद्धा धम्मा</p> <p>๒๑. अज्झत्तारम्मणतिक</p> <p> अज्झत्तारम्मणा धम्मा</p> <p> बहिद्धारम्मणा धम्मा</p> <p> अज्झत्तबहिद्धारम्मणा धम्मा</p> <p>๒๒. สนิदस्सनติก</p> <p> सनिदस्सनसप्पटिघा धम्मा</p> <p> अनिदस्सनसप्पटिघา धम्मा</p> <p> सनिदस्सनाप्पटिघा धम्मा</p>
---	--

คาถา เย ธมฺมา : คาถาหัวใจพระพุทธศาสนา

เย ธมฺมา เหตุปฺปภา	เตสํ เหตุํ ตถาคโต อาท
ये धम्मा हेतुप्पभा	तेसं हेतुं तथागतो आह
เตสญจ โย นิโรโธ จ	เอวํ วาที มหาสมโณติ ฯ
तेसञ्च यो निरोधो च	एवं वादी महासमणोति ।

रत्नसंग्रहः राधिका : कर्माचारिका

पूजाअनुरोध

अतीते बाराणसियं बाराणसीराजे रज्जं कारेन्ते, देवलो नाम तापसो अट्ट मासे हिमवन्ते वसित्वा लोणम्बिलसेवनत्थाय चत्तारो मासे नगरं उपनिस्साय वसितुकामो हिमवन्ततो आगन्त्वा नगरद्वारपालके दिस्वा पुच्छि इमं नगरं सम्पत्तपब्बजिता कत्थ वसन्तीति । कुम्भकारसालायं भन्तेति ।

सो कुम्भकारसालं गन्त्वा द्वारे ठित्वा सचे ते अगुरु, वसेय्याम एकरत्तिं सालायन्ति आह । कुम्भकारो मय्हं रत्तिं सालायं किच्चं नत्थि, महती साला, यथासुखं वसथ भन्तेति सालं निय्यादेसि । तस्मिं पविसित्वा निसिन्ने, अपरोपि नारदो नाम तापसो हिमवन्ततो आगन्त्वा कुम्भकारं एकरत्तिवासं याचि । कुम्भकारो पठमागतो इमिना सद्धिं एकतो वसितुकामो भवेय्य वा नो वा, अत्तानं परिमोचेस्सामीति चिन्तेत्वा सचे भन्ते पठमुपगतो रोचेस्सति, तस्स रुचिया वसथाति आह । सो तं उपसङ्गमित्वा सचे ते आचरिय अगुरु, मयमेत्थ एकरत्तिं वसेय्यामाति । महती साला, पविसित्वा एकमन्ते वसाति वुत्ते, पविसित्वा पुरेतरं पविट्ठस्स अपरभागे निसीदि । उभोपि साराणीयं कथं कथेत्वा, सयनकाले नारदो देवलस्स निपञ्जनद्वानञ्च द्वारञ्च सत्लक्खेत्वा निपञ्जि ।

सो पन देवलो निञ्जमानो अत्तनो निसिन्नद्वाने अनिपञ्जित्वा द्वारमज्जे तिरियं निपञ्जि । नारदो रत्तिं निक्खमन्तो तस्स जटासु अक्कमि । को मं अक्कमीति वुत्ते, आचरिय अहन्ति आह । कूटजटिल अरञ्जगतो आगन्त्वा मम जटासु अक्कमसीति । आचरिय तुम्हाकं इध निपन्नभावं न जामाति, खमथ मेति वत्वा तस्स कन्दन्तस्सेव, बहि निक्खमि । इतरो अयं पविसन्तोपि मं अक्कमेय्याति परिवत्तेत्वा पादद्वाने सीसं कत्वा निपञ्जि ।

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

คำอ่านธรรมบทอักษรไทย

อตีเต พาราณสียํ พาราณสีราเช รชขํ กาเรนเต, เทวโล นาม ตापโส
อภูจ มาเส หิมวุนเต วสิตวา โลณมพิลเสวนตถาย จตตาโร มาเส นครํ
อุปนิสสาย วสิตุกาโม หิมวุนตโต อาคนตวา นครทวารपालเก ทิสวา ปุจฉิ
อิมํ นครํ สมบตตปพพิชิตา กตถ วสนตตีติ ฯ กุมภการสาलयํ ฆนเตติ ฯ

โส กุมภการศาลํ คนตวา ทวาเร จิตวา สเจ เต อครุ, วเสยยาม
เอกรตตี ศาลายนติ อาห ฯ กุมภกาโร มยหํ รตตี ศาลายํ กิจจํ นตถิ,
มหตี सालา, ยถาสุขํ วสถ ฆนเตติ सालํ นิยยาเทสิ ฯ ตสมิํ ปวิสิตวา
นินินเน, อปโรปิ นารโท นาม ตापโส หิมวุนตโต อาคนตวา กุมภการํ
เอกรตตีवासํ ยาจิ, กุมภกาโร ปจมาคโต อิมินา สทธิ เอกโต วสิตุกาโม
ภเวยย วา โน วา, อตตานํ ปรีโมเจสสามิติ จินเตตวา สเจ ฆนเต ปจมุคโต
โรเจสสตี, ตสส รุจिया วสถาติ อาห ฯ โส ตํ อุปสงกมิตวา สเจ เต
อาจริย อครุ, มยเมตถ เอกรตตี วเสยยามาติ ฯ มหตี सालา,
ปวิสิตวา เอกมนเต วสชาติ วุตเต, ปวิสิตวา ปุเรตรํ ปวิฏจสส อปรภาเค
นินิสิทิ ฯ อุโภปิ สาราณียํ กถํ กเถตวา, สยนกালে นารโท เทวลสส
นิปชชนนฺฐานญจ ทวารญจ สลลกเขตวา นิปชชิ ฯ

โส ปน เทวโล นิปชชมานอ อตตโน นินินนฺฐานเน อนิปชชิตวา ทวารมขเม
ติริยํ นิปชชิ ฯ นารโท รตตี นิกขมนโต ตสส ชฎาสุ อกกมิ ฯ โโก มํ
อกกมิตี วุตเต, อาจริย อหนติ อาห ฯ กุฏชฎิล อรณญคโต อาคนตวา
มม ชฎาสุ อกกมสีติ ฯ อาจริย ตุมหากํ อธิ นิปนนภาवं น ชานามิ,
ขมถ เมติ วตวา ตสส กนทนต์สเสว, พหิ นิกขมิ ฯ อิตโร อัย
ปวิสโนตปิ มํ อกกมเมยยาติ ปวิวตเตตวา ปาทนฺฐานเน สีสํ กตวา นิปชชิ ฯ

แบบฝึกอ่านพระไตรปิฎกอักษรเทวนาครี

संयुत्तनिकायो

सगाथावग्गो

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

१. देवतासंयुत्तं

१. नळवग्गो

१. ओघतरणसुत्तं

१. एवं मे सुतं – एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। अथ खो अञ्जतरा देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णा केवलकप्पं जेतवनं ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि; एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवन्तं एतदवोच – “कथं नु त्वं मारिस ओघमतरी”ति। अप्पतिट्ठं ख्वाहं आवुसो अनायूहं ओघमतरिन्ति। यथाकथं पन त्वं मारिस अप्पतिट्ठं अनायूहं ओघमतरी”ति। यदा ख्वाहं आवुसो सन्तिट्ठामि, तदास्सु संसीदामि। यदाख्वाहं आवुसो आयूहामि, तदास्सु निवुद्धामि। एवं ख्वाहं आवुसो अप्पतिट्ठं अनायूहं ओघमतरि”न्ति।

“चिरस्सं वत पस्सामि

ब्राह्मणं परिनिब्बुतं।

अप्पतिट्ठं अनायूहं

तिण्णं लोके विसत्तिक”न्ति ॥ –

इदमवोच सा देवता। समनुञ्जो सत्था अहोसि। अथ खो सा देवता – “समनुञ्जो मे सत्था”ति भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा तत्थेवन्तरधायीति।

२. निमोक्खसुत्तं

२. सावत्थिनिदानं। अथ खो अञ्जतरा देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णा केवलकप्पं जेतवनं ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि; एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवन्तं एतदवोच – “जानासि नो त्वं मारिस सत्तानं निमोक्खं पमोक्खं

विवेकसुक्तं

साधुः विवेकसुक्तं विवेकसुक्तं

विवेक"न्ति। जानामि ख्वाहं आवुसो सत्तानं निमोक्खं पमोक्खं विवेकन्ति। यथाकथं पन त्वं मारिस जानासि सत्तानं निमोक्खं पमोक्खं विवेकन्ति।

“नन्दीभवपरिक्खया, सञ्जाविञ्जाणसङ्ख्या।

वेदनानं निरोधा उपसमा, एवं ख्वाहं आवुसो जानामि, सत्तानं निमोक्खं, पमोक्खं विवेकन्ति।

३. उपनीयसुत्तं

३. सावत्थिनिदानं। एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवतो सन्तिके इमं गाथं अभासि –

“उपनीयति जीवितमप्पमायुं,

जरूपनीतस्स न सन्ति ताणा।

एतं भयं मरणे पेक्खमानो

पुञ्जानि कयिराथ सुखावहानी”ति ॥

“उपनीयति जीवितमप्पमायुं,

जरूपनीतस्स न सन्ति ताणा।

एतं भयं मरणे पेक्खमानो

लोकामिसं पजहे सन्तिपेक्खो”ति ॥

४. अच्छेन्तिसुत्तं

४. सावत्थिनिदानं। एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवतो सन्तिके इमं गाथं अभासि –

“अच्छेन्ति काला तरयन्ति रत्तियो

वयोगुणा अनुपुब्बं जहन्ति।

एतं भयं मरणे पेक्खमानो

पुञ्जानि कयिराथ सुखावहानी”ति ॥

“अच्छेन्ति काला तरयन्ति रत्तियो,

वयोगुणा अनुपुब्बं जहन्ति।

एतं भयं मरणे पेक्खमानो

लोकामिसं पजहे सन्तिपेक्खो”ति ॥

वैश्वानरसूक्तम्

ऽध्यायः १०

९. मानकामसुक्तं

९. सावत्थिनिदानं। एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवतो सन्तिके इमं गाथं अभासि –

“न मानकामस्स दमो इधत्थि,
न मोनमत्थि असमाहितस्स।
एको अरञ्जे विहरं पमत्तो,
न मच्चुधेय्यस्स तरेय्य पार”न्ति ॥
“मानं पहाय सुसमाहितत्तो,
सुचेतसो सब्बधि विप्पमुत्तो।
एको अरञ्जे विहरं अप्पमत्तो,
स मच्चुधेय्यस्स तरेय्य पार”न्ति ॥

१०. अरञ्जसुक्तं

१०. सावत्थिनिदानं। एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवन्तं गाथाय अज्झभासि –

“अरञ्जे विहरन्तानं	सन्तानं ब्रह्मचारिनं।
एकभत्तं भुञ्जमानानं	केन वण्णो पसीदती”ति ॥
“अतीतं नानुसोचन्ति	नप्पजप्पन्ति नागतं।
पच्चुप्पन्नेन यापेन्ति	तेन वण्णो पसीदति” ॥
“अनागतप्पजप्पाय	अतीतस्सानुसोचना।
एतेन बाला सुस्सन्ति	नळोव हरितो लुतो”ति ॥

नळवग्गो पठमो।

तस्सुद्धानं –

ओघं निमोक्खं उपनेय्यं	अच्चेन्ति कतिछिन्दि च।
जागरं अप्पटिविदिता	सुसम्मुट्ठा मानकामिना।
अरञ्जे दसमो वुत्तो	वग्गो तेन पवुच्चति ॥

वैश्वानरसूक्तम्

ऽध्यायः षष्ठः

३. नत्थिपुत्तसमसुत्तं

१३. सावत्थिनिदानं। एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवतो सन्तिके इमं गाथं अभासि –

“नत्थि पुत्तसमं पेमं	नत्थि गोसमितं धनं।
नत्थि सूरियसमा आभा	समुद्दपरमा सरा”ति ॥
“नत्थि अत्तसमं पेमं	नत्थि धञ्जसमं धनं।
नत्थि पञ्जासमा आभा	वुट्ठि वे परमा सरा”ति ॥

४. खत्तियसुत्तं

१४. सावत्थिनिदानं। एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवतो सन्तिके इमं गाथं अभासि –

“खत्तियो दिपदं सेट्ठो	बलीबद्धो चतुप्पदं।
कोमारी सेट्ठा भरियानं	यो च पुत्तान पुब्बजो”ति ॥
“सम्बुद्धो दिपदं सेट्ठो	आजानीयो चतुप्पदं।
सुस्सूसा सेट्ठा भरियानं	यो च पुत्तानमस्सवो”ति ॥

५. सणमानसुत्तं

१५. “ठिते मज्झन्धिके काले	सन्निसीवेसु पक्खिसु।
सणतेव ब्रह्मरञ्जं	तं भयं पटिभाति म”न्ति ॥
“ठिते मज्झन्धिके काले	सन्निसीवेसु पक्खिसु।
सणतेव ब्रह्मरञ्जं	सा रति पटिभाति म”न्ति ॥

६. निदातन्दीसुत्तं

१६. “निदा तन्दी विजम्भिता	अरती भत्तसम्मदो।
एतेन नप्पकासति	अरियमग्गो इध पाणिन”न्ति ॥
“निहं तन्दिं विजम्भितं	अरतिं भत्तसम्मदं।
वीरियेन नं पणामेत्वा	अरियमग्गो विसुज्झती”ति ॥

रत्नसुक्तं

श्रीगणेशाय नमः

७. दुःखसुक्तं

१७. "दुःखं दुःखित्त्वञ्च
बहू हि तत्थ सम्बाधा
"कतिहं चरेय्य सामञ्जं
पदे पदे विसीदेय्य
- अव्यत्तेन च सामञ्जं।
यत्थ बालो विसीदती"ति ॥
चित्तं चे न निवारये।
सङ्कप्पानं वसानुगो"ति ॥

"कुम्मोव अङ्गानि सके कपाले
समोदहं भिक्खु मनोवितक्के।
अनिस्सितो अञ्जमहेठयानो
परिनिब्बुतो नूपवदेय्य कञ्ची"ति ॥

८. हिरीसुक्तं

१८. "हिरीनिसेधो पुरिसो
यो निन्दं अपबोधेति
"हिरीनिसेधा तनुया
अन्तं दुक्खस्स पप्पुय्य
- कोचि लोकस्मिं विज्जति।
अस्सो भद्रो कसामिवा"ति ॥
ये चरन्ति सदा सता।
चरन्ति विसमे सम"न्ति ॥

९. कुटिकासुक्तं

१९. "कच्चि ते कुटिका नत्थि
कच्चि सन्तानका नत्थि
"तग्घ मे कुटिका नत्थि
तग्घ सन्तानका नत्थि
"किन्ताहं कुटिकं ब्रूमि
किन्ते सन्तानकं ब्रूमि
"मातरं कुटिकं ब्रूसि
पुत्ते सन्तानके ब्रूसि
"साहु ते कुटिका नत्थि
साहु सन्तानका नत्थि
- कच्चि नत्थि कुलावका।
कच्चि मुत्तोसि बन्धना"ति ॥
तग्घ नत्थि कुलावका।
तग्घ मुत्तोमिह्नि बन्धना"ति ॥
किन्ते ब्रूमि कुलावकं।
किन्ताहं ब्रूमि बन्धन"न्ति ॥
भरियं ब्रूसि कुलावकं।
तण्हं मे ब्रूसि बन्धन"न्ति ॥
साहु नत्थि कुलावका।
साहु मुत्तोसि बन्धना"ति ॥

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

คำอ่านพระไตรปิฎกอักษรเทวนาครี

สุตตปิฎก สยุตตนิกาโย สคาถาคโค

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. เทวตาสยุตต์

๑. นพคโค

๑. โขมตรณสุตต์

[๑] เอวํ เม สุตฺตํ- เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถิยํ วิหฺรติ เชตวนเณ อนฺนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเณ. อถ โข อณฺฺยตฺรธา เทวตา อภิกฺกนฺตยา รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณนา เกวลกปฺปิ เชตวนํ โโอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนฺฺปสงฺกมิ; อฺุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ; เอกมฺนตํ จิตฺตา โข สา เทวตา ภควนฺตํ เอตทวโจ “กถํ นฺฺ ตวํ มาริส โขมฺตรํ”ติ. อปฺปติฏฺฐํ ขวาทํ อาวุโส อนาญฺหํ โขมฺตรินฺติ. ยถากถํ ปน ตวํ มาริส อปฺปติฏฺฐํ อนาญฺหํ โขมฺตรินฺติ. ยथा สุวาทํ อาวุโส สนฺติฏฺฐามิ, ตทาสฺสุ สํสีทามิ. ยथा สุวาทํ อาวุโส आयูหามิ, ตทาสฺสุ นิยุหามิ. เอวํ ขวาทํ อาวุโส อปฺปติฏฺฐํ อนาญฺหํ โขมฺตรินฺติ.

“จิสฺสํ วต ปสฺสามิ

พฺรหฺมณํ ปรีนิพฺพุตํ

อปฺปติฏฺฐํ อนาญฺหํ

ติณฺณํ โลเก วิสฺตติกนฺ”ติ.

อิทมวโจ สา เทวตา. สมฺนุญฺโถ สตฺถา อโหสิ. อถ โข สา เทวตา “สมฺนุญฺโถ เม สตฺถา”ติ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเวณฺตรธาปีติ.

๒. นิโมกฺขสุตต์

[๒] สวตฺถินิทานํ. อถ โข อณฺฺยตฺรธา เทวตา อภิกฺกนฺตยา รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณนา เกวลกปฺปิ เชตวนํ โโอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนฺฺปสงฺกมิ; อฺุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ; เอกมฺนตํ จิตฺตา โข สา เทวตา ภควนฺตํ เอตทวโจ “ชานาสิ โน ตวํ มาริส สตฺตานํ นิโมกฺขํ ปโมกฺขํ วิเวกนฺ”ติ. ชานามิ ขวาทํ อาวุโส สตฺตานํ นิโมกฺขํ ปโมกฺขํ วิเวกนฺติ. ยถากถํ ปน ตวํ มาริส ชานาสิ สตฺตานํ นิโมกฺขํ ปโมกฺขํ วิเวกนฺติ.

นนฺทิกาวปรีกฺขยา, สลฺยณาวินฺยณาสงฺขยา.

เวทนานํ นิโรธา อฺุปสฺมา, เอวํ ขวาทํ อาวุโส ชานามิ, สตฺตานํ นิโมกฺขํ, ปโมกฺขํ วิเวกนฺติ.

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๓. อุปนียสูตร

[๓] สาวตถินิทานํ. เอกมณฺถํ จิตฺตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คานํ อภาสิ

“อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายุํ
ชรฺูปนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณฺนา
เอตํ ภยํ มรณฺณ เปกฺขมาโน
ปฺปญฺญานิ กยิราถ สฺขาวหานิ”ติ.
อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายุํ
ชรฺูปนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณฺนา
เอตํ ภยํ มรณฺณ เปกฺขมาโน
โลกามิสฺส ปชเห สนฺติเปกฺโขติ.

๔. อจฺเจนฺติสูตร

[๔] สาวตถินิทานํ. เอกมณฺถํ จิตฺตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คานํ อภาสิ

“อจฺเจนฺติ กาลา ตรยฺนฺติ รตฺติโย
วโยคฺคณา อนฺนุปฺพุพฺพิ ชนฺนฺติ
เอตํ ภยํ มรณฺณ เปกฺขมาโน
ปฺปญฺญานิ กยิราถ สฺขาวหานิ”ติ.
อจฺเจนฺติ กาลา ตรยฺนฺติ รตฺติโย
วโยคฺคณา อนฺนุปฺพุพฺพิ ชนฺนฺติ
เอตํ ภยํ มรณฺณ เปกฺขมาโน
โลกามิสฺส ปชเห สนฺติเปกฺโขติ.

๕. กติฉินฺนทสูตร

[๕] สาวตถินิทานํ. เอกมณฺถํ จิตฺตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คานํ อภาสิ

“กติ ฉินฺนเท กติ ชเห	กติ จุตฺตริ ภาวเย
กติ สงฺคาติโค ภิกฺขุ	‘โอมฺตฺติณฺณ’ติ วุจฺจตี”ติ.
ปฺลยจ ฉินฺนเท ปฺลยจ ชเห	ปฺลยจ จุตฺตริ ภาวเย
ปฺลยจ สงฺคาติโค ภิกฺขุ	“โอมฺตฺติณฺณ”ติ วุจฺจตีติ.

๖. ชาครสูตร

[๖] สาวตถินิทานํ. เอกมณฺถํ จิตฺตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คานํ อภาสิ

“กติ ชาครตํ สุตฺตา

กติ สุตฺเตสฺส ชาครา

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

กติภิ รชมาเทติ
ปญจ ชาครตํ สุตตา
ปญจภิ รชมาเทติ

กติภิ ปริสุชฌตี”ติ.
ปญจ สุตเตสุ ชาครา
ปญจภิ ปริสุชฌตีติ.

๗. อปปฏิวิทิตสูตต์

[๗] สาวตถินิทานํ. เอกมนตํ จิตา โข सा तेवता णक्वतो सन्दिगे ओमिं काถं ओภาสิ

“เยสํ ฌมมา อปปฏิวิทิตา
สูตตา เต นปฺพชฺฌนฺติ
เยสํ ฌมมา สุปฺปฏิวิทิตา
เต สมพฺพธา สมนฺตยา

ปรวาทेषุ นีเยเร
กาโล เตสํ ปฺพชฺฌิตฺตฺนุ”ติ.
ปรวาทेषุ นีเยเร
จรรนฺติ วิสเม สมนฺติ.

๘. สุตมมฺภูจสูตต์

[๘] สาวตถินิทานํ. เอกมนตํ จิตา โข सा तेवता णक्वतो सन्दिगे ओमिं काถं ओภาสิ

“เยสํ ฌมมา สุตมมฺภูจธา
สูตตา เต นปฺพชฺฌนฺติ
เยสํ ฌมมา อสมมฺภูจธา
เต สมพฺพธา สมนฺตยา

ปรวาทेषุ นีเยเร
กาโล เตสํ ปฺพชฺฌิตฺตฺนุ”ติ.
ปรวาทेषุ นีเยเร
จรรนฺติ วิสเม สมนฺติ.

๙. มานกามสูตต์

[๙] สาวตถินิทานํ. เอกมนตํ จิตา โข सा तेवता णक्वतो सन्दिगे ओमिं काถं ओภาสิ

“น มานกามสฺส ทโม อิตถฺถิ
น โมนมตฺถิ อสมานิตสฺส
เอโก อรณฺเณ วิหริํ ปมตฺโต
น มจฺจุเชยฺยสฺส ตเรยฺย ปารนฺ”ติ.
มานํ ปหาย สฺสมานิตตฺโต
สฺสเจตฺโส สพฺพธิ วิปฺปมตฺโต
เอโก อรณฺเณ วิหริํ อปฺปมตฺโต
ส มจฺจุเชยฺยสฺส ตเรยฺย ปารนฺติ.

๑๐. อรณฺเณสูตต์

[๑๐] สาวตถินิทานํ. เอกมนตํ จิตา โข सा तेवता णक्वตํ คากาย อชฺฌมภาสิ

“อรณฺเณ วิหรนฺตานํ สนฺตานํ พฺรหฺมจารินํ

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

เอกภตต์ ภูษชมานานัน
อดีต นานุโสจนา
ปัจจุปปนเนน ยาเปนติ
อนาคตปชปาย
เอเตน พาลา สุตสนติ

เกน วณโณ ปสืทตี”ติ.
นปชปนติ นาคค
เตน วณโณ ปสืทตี.
อดีตสสานุโสจนา
นโหว หริโต ลุโตติ.

นพวคโค ปจโม.

ตสสุททานัน

โอม นิมอกข อุนเนย
ชาคร อปปฏิวิทิตา
อรณเว ทสโม วุตโต

อจเจนติ กตฉินทิจ
สุสมมุจจา มานกามินา
วคโค เตน ปวจจติ.

๒. นนทนวคโค

๑. นนทนสุดต

[๑๑] เอว เม สุต:- เอก สมย ภควา สวตถึย วิหริติ เขตวเน อนาถปิณฑิกสส อาราเม. ตตร โข ภควา ภิกขุ อามนเตสิ “ภิกขโว”ติ. ภทเทติ เต ภิกขุ ภควโต ปจจสโสสุ. ภควา เอตทโวจ:-

ภูตปุพพิ ภิกขเว อณตตรา ตาวตีสกายิกา เทวตา นนทนเวเน อจจราสงฆปริวูตา ทิพเพหิ ปญจหิ กามคฺเณหิ สมปิตา สมงคฺกุตา ปริจาริยมานา ตาย เวลา ย อิม คาล อภาสิ

“น เต สุข ปชานนติ
อวาส นรเทวานัน

เย น ปสสนติ นนทน
ติทसानัน ยสสสินน”ติ.

เอว วุตเต ภิกขเว อณตตรา เทวตา ต เทวต คากาย ปจจภาสิ

“น ตว พาล ปชานาสี
อนิจจา สพเพ สงขารา
อุปชชิตวา นิรุชฌนติ

ยถา อรหต วโจ
อุปปาทวยธมมิโน
เตส วุปสโม สุขโ”ติ.

๒. นนทตีสุตต

[๑๒] สวตถึนินทานัน. เอกมณต จิตา โข सा เทวตา ภควโต สนตเก อิม คาล อภาสิ

“นนทติ ปุตเตหิ ปุตติมา
โคมิโก โคหิ ตเถว นนทติ
อุปธีหิ นรสส นนทนา

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

น หิ โส นนทติ โย นิรูปี”ติ.
โสจติ ปุตเตหิ ปุตติมา
โคมิโก โคหิ ตเถว โสจติ
อุปธีหิ นรสส โสจนา
น หิ โส โสจติ โย นิรูปีติ.

๓. นตถิปุตตสมสูตร

[๑๓] สาวตถินิทานํ. เอกมนตํ จิตา โข सा ทเวत्ता णक्वतो सन्दिगे इमिं काถं ओภาसि
“นตถि ปุตตสมํ เปมํ
นตถि โคสมิกं ฐนํ
นตถि สุริยสमा आणा
समुत्तप्रमा सरा”ति.
नतथि ओत्तसमं पेमं
नतथि चणुणसमं ฐनं
नतथि पणुणसमा आणा
वुणुणि वे प्रमा सराति.

๔. ขตติยสูตร

[๑๔] สาวตถินิทานํ. เอกมนตํ จิตา โข सा ทเวत्ता णक्वतो सन्दिगे इमिं काถं ओภาसि
“ขตติโย ทิปทं เสणुโจ
พลีพทโธ จตุปปทं
โกมารี เสणुजा ภரியานं
โย จ ปุตตาน पुप्पो”ติ.
समुत्तुโธ टिपठं सेणुजो
आचानिओ जटुप्पठं
सुसुसा सेणुजा भरियानं
यो ज पुत्तानमससोति.

๕. สณมานสูตร

[๑๕] จิตे मखम्महिगे गाले
सन्निसेवसे षकुषिसु
सणत्तेव पुरहारणुणं
तं गयं षण्णिणीति मन्थि.
जिते मखम्महिगे गाले
सन्निसेवसे षकुषिसु
सा रति षण्णिणीति मन्थि.

๖. นิททาตนะสูตร

[๑๖] นิททา ตนะที วิขम्मिता
อรตี ภาตตสมมโท
เอเตน นปปกาสติ
อรियมคโค อธิ ปาณินนติ.
นิททं ตนะที วิขम्मิตं
อรตี ภาตตสมมทं
วีริเยน นं ปणाเมตวา
อรियมคโค วิสุขณตีติ.

แจกสารประกอบเภสัช

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๗. ทุภกรสูตร

[๑๗]	ทุภกร์ ทุตติติกขณจ	อพยตเตน จ สามณณั
	พหู ทิ ตตถ สมพาธา	ยตถ พาโล วิสัทธิติ.
	กติหิ จเรยย สามณณั	จิตตัง เจ น นิวารเย
	ปเท ปเท วิสัทธิเย	สงกปปานัง วसानุโคติ.

กุมโมว องคานิ สเก กปาเล
 สโมทหิ ภิกขุ มโนวิตกเก
 อนิสสิโต อณณมหารยาโน
 ปรินิพพุโต นุปวเทยย กณจิติ

๘. หิริสูตร

[๑๘]	หิรินิเสธะ ปุริโส	โกจิ โลกสมิ วิชชติ
	โย นินทัง อปโพเธติ	อสโส ภโทร กสามิวาติ.
	หิรินิเสธา ตนุยา	เย จรณติ สทา สตา
	อนตัง ทุกขสส ปปุပ္พย	จรณติ วิสเม สมนติ.

๙. กุฎิกาสุตต

[๑๙]	กจจิ เต กุฎิกา นตถิ	กจจิ นตถิ กุลาวกา
	กจจิ สนตทานกา นตถิ	กจจิ มุตโตสิ พนธนาติ.
	ตคฺข เม กุฎิกา นตถิ	ตคฺข นตถิ กุลาวกา
	ตคฺข สนตทานกา นตถิ	ตคฺข มุตโตมहि พนธนาติ.
	กินตาทัง กุฎิกัง พุรุมิ	กินเต พุรุมิ กุลาวกั
	กินเต สนตทานกั พุรุมิ	กินตาทัง พุรุมิ พนธนนติ.
	มาตริ กุฎิกัง พุรุสิ	ภริยั พุรุสิ กุลาวกั
	ปุตเต สนตทานเก พุรุสิ	ตณ्हัง เม พุรุสิ พนธนนติ.
	สาหุ เต กุฎิกา นตถิ	สาหุ นตถิ กุลาวกา
	สาหุ สนตทานกา นตถิ	สาหุ มุตโตสิ พนธนาติ.

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

แบบฝึกหัด บทที่ ๓

ตอนที่ ๑ : ปรีวรรตอักษรเทวนาครีเป็นอักษรไทย

๑. จงปรีวรรตข้อความด้านล่างนี้ด้วยอักษรไทย

अमरो	यानं	चक्खु	दोला	अच्छरा	देवानम्पि
कण्ण	अङ्ग	दारिका	सिला	उपासक	गच्छन्ति
तरु	सदा	गुणवती	सुगन्धि	संवच्छर	विनस्सन्तु
यागु	देवी	दासियो	दिनपति	भिक्षुनी	धम्मवादी
कटि	राजा	अञ्जलि	मातुलानी	वलाहकं	सिक्खियति
इद्धि	जेट्टा	पसादो	भगवता	वीजनिया	कम्मकारो
इणं	तारा	तथागते	हनुका	लिम्पति	धितिमन्तु

๒. จงปรีวรรตข้อความด้านล่างนี้ด้วยอักษรไทย

अयम्पि मिगारसेट्टी धीतरं एवं ओवदि “अम्म ससुरकुले वसन्तिया नाम अन्तोअग्गि बहि न नीहरितब्बो, बहिअग्गि अन्तो न पवेसेतब्बो, ददन्तस्सेव दातब्बं, अददन्तस्स न दातब्बो, ददन्तस्सापि अददन्तस्सापि दातब्बो, सुखं निसीदितब्बं, सुखं भुञ्जितब्बं, सुखं निपञ्जितब्बं, अग्गि परिचरितब्बो, अन्तोदेवता नमस्सितब्बाति इमं दसविधं ओवादं दत्त्वा पुनदिवसे सब्बा सेनियो सन्निपातेत्वा राजसेना मज्झे अट्ट कुटुम्बिके पाटिभोगे गहेत्वा “सचे मे गतद्धाने धीतु दोसो उप्पज्जति, तुम्हेहि सोधेतब्बोति वत्त्वा नवकोटिअग्घनकेन महालतापसाधनेन धीतरं पसाधेत्वा नहानचुण्णमूलकं चतुप्पण्णासकोटिधनं दत्त्वा यानं आरोपेत्वा साकेतस्स सामन्ता अत्तनो सन्तकेसु अनुराधपुरमत्तेसु चुद्धससु भुत्तगामेसु भेरिञ्चारापेसि “मम धीतरा सद्धिं गन्तुकामा गच्छन्तूति ॥

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

ตอนที่ ๒ : ปวิวรรตอักษรไทยเป็นอักษรเทวนาครี

๑. จงปวิวรรตข้อความด้านล่างนี้ด้วยอักษรเทวนาครี

เทวดาอุยโยชนคาถา

ทุกขปุตตา จ นิททุกขา	ภยปุตตา จ นิภภยา
โสภปุตตา จ นิโสโสกา	โหนตุ สพเพปิ ปาณินโน
เอตดาวตา จ อมเหหิ	สมภตํ ปุณณสมปทํ
สพเพ เทวานุโมหนตุ	สพพสมปตตีสิทธิยา
ทานํ ทหนตุ สทุธาย	สีลํ รกขหนตุ สพพทา
ภาวนาภริตา โหนตุ	คจจหนตุ เทวดาคตา
สพเพ พุทธา พลปุตตา	ปจเจกานณจ ยํ พลํ
อรหนตานณจ เตเชน	รกขํ พนธามิ สพพโส ๗

๒. จงปวิวรรตข้อความด้านล่างนี้ด้วยอักษรเทวนาครี

สาวตถิยํ กิร มหาสุวณฺโณ นาม กุฎุมพิกโก อโหสิ อทฺโฒ มหทฺธโน มหาโภโค
 อปุตฺตโก ๗ โส เอกทิวสํ นหานตติถํ คนฺตวา นหาตวา อาคจจฺจโนโต อนฺตรามคฺเค
 สมฺปนฺนสาขํ เอกํ วนปฺตตี ทิสฺวา, อยํ มหเสภฺขาย เทวดาย ปรีคฺคหิตโต ภวิสฺสตีตี
 ตสฺส เหมจฺจาภาคํ โสธาเปตฺวา ปาการปรีกฺเขปํ การฺยาเปตฺวา วาลุกํ โอกิราเปตฺวา ธชปตํ
 อุสฺสาเปตฺวา วนปฺตตี อลงฺกริตฺวา ปุตฺตํ วา อีตฺรํ วา ลภิตฺวา ตุมฺหากํ มหาสภฺการํ
 กริสฺสามีตี ปตฺถนํ กตฺวา ปกฺกามิ ๗

อถสฺส ภริยาย กุจฺฉิยํ คพฺโภ ปตฺติภฺจาสี ๗ โส ตสฺสา คพฺภปรีหารํ อทาสี๗
 สา ทสฺมาสจฺเจน ปุตฺตํ วิชายี ๗ เสฏฺฐี อตฺตนา ปาลิตํ วนปฺตตี นิสฺสาย ลทฺธตฺตา
 ตสฺส ปาโลตี นามํ อกาสี ๗ อปรภาเค อณฺณํ ปุตฺตํ ลภี ๗ ตสฺส จุลปาลิตี นามํ
 กตฺวา, อิตฺรสฺส มหาปาลิตี นามํ กริ ๗ เต วยปฺตเต ฆรพฺนธเนน พนฺธีสุ ๗
 อปรภาเค มาตาปิตโร กาลมกํสุ ๗ สพฺพํ โภคํ ทฺวินนฺเยว วิวเรสุ ๗

